

Evidencijski broj / Article ID: 15302804
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section: Naslovnica

**PULA: NAKON 96 GODINA OD POTONUĆA, U
MULJU OTKRIVENI NOVI OSTACI SLAVNOG BRODA**

**S dna mora
izronjeni
predmeti s**

**"Viribus
Unitisa"**

str. 8 i 9

MODERNI BRODOLOMI U PODMORJU ISTRE: RONIOCI HRVATSKOG

Nakon 96 godina u mulju otkrili predmete s Viribusa Unitisa

Dosad smo našli stakleni dio nivokaza, odnosno prozorčića tanka, potom različite dijelove bijele sanitame keramike, dio manometra s kazaljkom, dvije metalne brave, dijelove cipela, drvene komade... Cijelo područje ima veliki potencijal, ističe Krunoslav Zubčić, iz Odjela za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda

PIŠE Sandra ZRINIĆ TERLEVIĆ

PULA - Mjesto potonuća velebnog admiralskog broda iz flote austrougarske mornarice "Viribus Unitisa", ponovno je došlo u središte javnosti. Nedavno je u sklopu projekta "Moderni brodolomi u podmorju Istre" kojeg provodi Hrvatski restauratorski zavod, a financira Ministarstvo kulture, dovršeno treće terensko istraživanje na samom mjestu potonuća broda u pulskoj luci. Kako saznajemo od voditelja projekta Krunoslava Zubčića, iz Odjela za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda, očekivani zanimljivi nalazi su se i potvrdili.

Olupina razrezana u komade

- Istraživanje ostataka broda Viribus Unitisa započeli su prije četiri godine, u međuvremenu su malo zamrli da bi ove godine ponovno intenzivno nastavili realizaciju ovog projekta i odradili tri terenska istraživanja. Treba napomenuti da je "Viribus Unitis" jedan od četiri istovjetna broda klase "Tegetthoff", izgrađen za austrougarsku ratnu mornaricu u Trstu, ali i prvi bojni brod kojeg su potopili podmorski diverzanti u rano jutro 1. studenog 1918. godine. Dakle, potopljen je na samom kraju Prvog svjetskog rata, odnosno nekih de-

setak sati nakon potpisivanja primirja koje je dovelo do završetka rata i taj je tragičan događaj i obilježio kraj Prvog svjetskog rata na hrvatskom Jadranu. Po dolasku Talijana u Pulu donijeta je odluka da se brod izreže i da ga se u dijelovima izvaditi. Riječ je o brodu od 20 tisuća tona, koji je bio dugačak 153 metra pa im taj pothvat nije bio lagan, ni brz. Prema nekim informacijama potrajao je duže od dva desetljeća, odnosno neke informacije govore da su ga čak i u vrijeme Jugoslavije djelatnici splitskog Brodospasa vadili, ali o tome ni-

"Interes za ovakve projekte iskazuju i Česi i Mađari, pa i Austrijanci koji se žele izravno uključiti u istraživanje." Krunoslav Zubčić

Dio manometra s kazaljkom

sam našao dokaze. Kako bilo, Talijani su uspješno izvadili nekih 95 posto broda, kaže nam Zubčić.

Dodaje da su eksplozivom komadali brod i komade izvlačili plovnom dizalicom koju su zaplijenili od Austro-

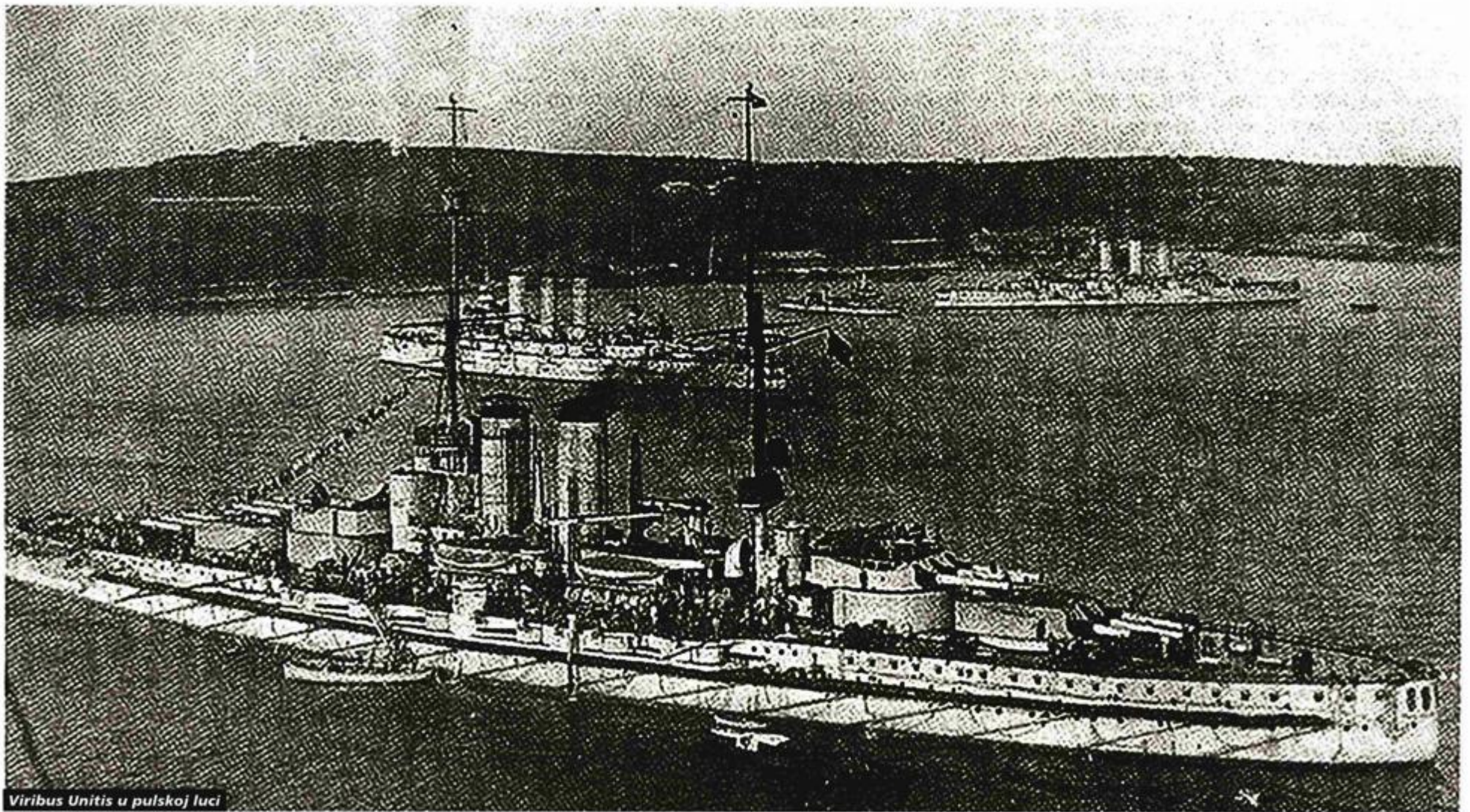
ugarske, a nosivost dizalice bila je svega 200-tinjak tona pa su do te tonaže dijelove brod i rezali.

Povod za ovaj projekt novijeg datuma zapravo je, kaže Zubčić, rođen nakon što je dobio snimku koju je posebnim sonarom, takozvanim side scan, izradio Hrvatski hidrografski institut iz Splita, a na kojoj se vidi bočni prikaz tog dijela luke. Na mjestu potonuća, uočeno je, kaže, ulegnuće od dva, tri metra u kojem je brod ležao.

Na snimci uočeno ulegnuće

- Na istoj snimci, u području ulegnuća, uočeni su i manji limeni komadi, odnosno bila je riječ o metalnom brodu koji se prilikom eksplozije mina okrenuo za 180 stupnjeva i potonuo nadgrađem dolje, a kobilicom gore, što je specifično za vojne brodove. Na toj side scan snimci uočeni su i brojni komadi, puno više nego bi očekivali u tom proteku vremena. No, mi smo cijelo

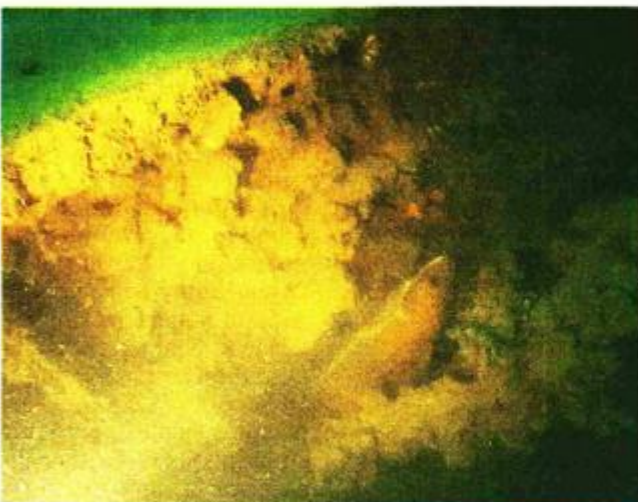
RESTAURATORSKOG ZAVODA PRONAŠLI VRIJEDNE OSTATKE NA DNU PULSKOG ZALJEVA

Viribus Unitis u pulskoj luci

Vidljivost u pulskoj luci je maksimalno dva metra

Dio pronađenih ostataka na mjestu potonuća Viribus Unitisa

vrijeme dobivali informacije da je dolje debeli mulj, da se ništa nema za vidjeti, rekao je nadalje Zubčić, ali i dodao da su unatrag nekoliko godina kod Premude istraživali brod-blizanac "Viribus Unitisa", "Szent Istvana" te su i oko njega pronađene

sitne stvari, poput komada daljinomjera, ferala, poklopca kompasu.

U pulskoj luci je, kaže, mulj bio u sloju od 20 do 40 centimetara, ali ne toliki da se u njemu ne može raditi, dok je vidljivost bila nešto slabija, maksimalno do dva

metra pa su uglavnom radili u dijelu godine i onim danima kada im je vidljivost bila bolja.

Dosad smo tako istraživali dno sonarom, izradili batimetrijsku kartu dna i 3D reljef dna na kojem se lijepo vidi ulegnuće. Tijekom zarona izvlačili smo i dio sitnog inventara kojeg smo nalazili. Dosad smo tako izvukli četiri, pet vrsta različitih keramičkih pločica što govori o samoj gradnji brodova, koji tada možda nisu imali neke kvalitetne premaze pa su se postavljale pločice i to od tankih pa do onih od 2 centimetra debelih oker pločica. Također, našli smo stakleni dio nivokaza, odnosno prozorčića tanka, različite dijelove bijele sanitarne keramike, poput kade, pisoara, potom dio manometra s kazaljkom, dvije metalne brave, dijelove cipela, drvene komade... Najbolje je očuvan stakleni dio nivokaza, iako je

Život izgubilo oko 300 mornara

Operaciju potapanja talijanska je ratna mornarica započela 31. listopada 1918. isplovijavanjem iz venecijanske lagune dviju torpiljarki, a u jednoj su bila četvorica diverzanata - kapetan bojnog broda Umberto Costanzo Ciano, satnik Raffaele Rossetti, poručnik Raffaele Paolucci i Sem Benelli - stigli su pred pulski lukobran gdje su Rosetti i Paolucci torpedom na vlastiti pogon uplovili u pulsku luku. U 4.30 ujutro bili su pred pramcem "Viribus Unitisa", tada već zapovjednog broda jugoslavenske mornarice. Rossetti je na trup broda postavio magnetnu minu, ali su u trenutku udaljavanja, sat vremena kasnije, osvijetljeni reflektorom te su ubrzo uhvaćeni. Diverzanti su zapovjednika Janka Vukovića Podkapelskog obavijestili da je brod miniran i on je naredio napuštanje broda, ali je u 6.30 sati odjeknula eksplozija, a 14 minuta kasnije brod je nestao pod vodom. Procjenjuje se da je od 1.100 članova posade život izgubilo 300 do 350 mornara, među kojima Vuković Podkapelski.

minje da su i oni koristili topove izvadene iz mora i to, između ostalog, pet topova kalibra 305 milimetara. Dakle, 26 godina nakon potonuća broda, Nijemci su izvadili topovske cijevi i ponovno ih koristili.

Dijelove izložiti u muzeju

Iako su u planu istraživanja i drugih lokacija, ova postaje vrlo zanimljiva i veliki dio aktivnosti odvija se upravo oko Viribus Unitisa. Kada će se i u kojem obimu nastaviti, ovisi naravno o sredstvima Ministarstva kulture koji je dosad imao sluha za ovo istraživanje, istaknuo je Zubčić.

Tijekom radova u Puli, kaže, surađivali su i s roniocima Centra za podvodne aktivnosti te Brunom Dobričem, predsjednikom Društva za proučavanje prošlosti Carske i kraljevske Mornarice (K.u.k.Marine) "Viribus unitis" - Pula koji im je ustupio brojne podatke. Upravo s njim u suradnji, cilje je dogodine u Puli organizirati jedno predavanje na kojem bi se prezentirao sav dosadašnji rad da bi i građani dobili pravu informaciju o značaju ovog nalazišta i ostacima koji se još nalaze na dnu mora.

Svi će se nalaziti, nakon obrade i osnovne restauracije, izložiti u Povijesnom i pomorskom muzeju Istre. Zanimljivo je napomenuti da interes za ovakve projekte iskazuju i Česi i Madari, pa i Austrijanci koji su izrazili želju da se izravno uključe u istraživanje, zaključio je Zubčić.

staklen, dok su drugi dijelovi dosta oštećeni, ali cijelo područje ima veliki potencijal, ističe Zubčić.

Pojašnjava da su provu svojevremeno izvadili Talijani i ona je danas izložena u muzeju Arsenala u Veneciji, kao i dva sidra. Zanimljivo je napomenuti da je i jedna talijanska udruga skuplja-

la brončane dijelove s Viribus Unitisa i od njih je u ljevaonici Arsenala pulski skulptor Romeo Endrigo napravio Mussolinijevo poprsje koje je potom darovano u Rimu 18. travnja 1933. godine u ime 66 legije. Iz povijesti Viribus Unitisa, Zubčić izdvaja i 1944. godinu kada se u njemačkim zapisima spo-

Pronađeno je mnogo komada raznovrsne keramike